

Vodič

za procjenu i izradu
individualnih razvojnih programa
za djecu od treće do šeste godine

Procjena zasnovana na kurikulumu za rad sa djecom od treće do šeste godine

Dr. sci. Nirvana Pištoljević
Mr. sci. Stanislava Majušević

Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine

Autori : Nirvana Pištoljević
Stanislava Majušević

Izdavač: EDUS – EDUKACIJA ZA SVE
Mjedenica 34
Sarajevo, Bosna i Hercegovina
www.edusbih.org

Lektor: Elmedina Grobović

Štampa: Arch Design d.o.o. Sarajevo

Dizajn: Mirna Česović

Tiraž: 400 kom.

Godina izdavanja: 2015.

Sarajevo

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

159.922.7(036)

PIŠTOLJEVIĆ, Nirvana

Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine : procjena zasnovana na kurikulumu za rad sa djecom od treće do šeste godine / Nirvana Pištoljević, Stanislava Majušević. - Sarajevo : EDUS, 2015. - 32 str. : ilustr. ; 30 cm

ISBN 978-9926-8005-1-2
1. Majušević, Stanislava
COBISS.BH-ID 21952518

Vodič

za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine

Procjena zasnovana na kurikulumu za rad sa djecom od treće do šeste godine

Nirvana Pištoljević
Stanislava Majušević

Sarajevo, 2015

3-6

www.edusbih.org

unicef

zajedno za djecu

www.unicef.ba

Uvod

Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine (u daljem tekstu Vodič 3-6) je lista za procjenu zasnovana na razvojnim bihevijoralnim standardima i normama tipičnog razvoja (miljokazima), a izrađena prema Havajskom profilu za rano učenje (HELP®). Vodič 3-6 je u isto vrijeme i alat za procjenu vještina kod djece uzrasta od treće do šeste godine, kurikulum za sistematski rad sa djecom na razvoju vještina koje se nisu spontano razvile, te alat za praćenje razvoja i napredovanja djeteta ali i evaluacije kvaliteta programa intervencije. Ovaj sveobuhvatni materijal sastoji se iz pet dijelova:

1. Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine – lista procjene.
2. Grafikoni za praćenje razvoja i napredovanja kod djece,
3. Uputa za ispunjavanje grafikona,
4. Lista materijala potrebnih za procjenu,
5. Bibliografija.

1. Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine – lista procjene

Ukupan broj vještina za procjenu u Vodiču 3-6 je 163 i podjeljene su u šest razvojnih oblasti. Broj vještina prema oblastima razvoja je sljedeći:

1. Kognitivne vještine – 30
2. Komunikacija – 31
3. Krupna motorika – 26
4. Fina motorika – 19
5. Socijalni razvoj – 32
6. Samopomoć – 25

Svaka razvojna oblast u Vodiču 3-6 koncipirana je kao zasebna tabela sa istom sadržajnom strukturom od devet kolona. U prvoj koloni nalazi se uzrasni period u kome se vještina razvija kod djece tipičnog razvoja i izražen je godinama i mjesecima (npr. 4,5 podrazumijeva da je uzrast od četiri godine i pet mjeseci). Druga kolona sadrži naziv pivotalne vještine odnosno dugoročnog cilja za kreiranje programa. Kako je jedan obrazac Vodiča 3-6 predviđen za bilježenje dvije procjene, u kolone 3 i 5 bilježi se datum procjene, dok se u kolone 4 i 6 bilježi rezultat posmatranja (RP) i on može biti: + vještina je uočena tokom posmatranja; - vještina nije uočena tokom posmatranja; +/- vještina u razvoju. U sedmoj koloni pod nazivom „Razvoj vještine“ su opisane pojedinačne vještine za procjenu na osnovu kojih se razvijaju kratkoročni ciljevi dječijeg individualnog programa. Osma kolona sadrži HELP® ID broj koji je poveznica sa materijalima Havajskog profila za

rano učenje u kojima se mogu naći dodatna pojašnjenja za procjenu vještine, za rad na razvoju vještine ili kao materijal koji se može dati roditeljima da kod kuće rade sa djetetom. Deveta i posljednja kolona u Vodiču 3-6 je datum savladavanja vještine i upisuje se tokom rada sa djetetom tj. kada dijete savlada određenu vještinu potrebno je u ovu kolonu upisati datum savladavanja iste. Time se automatski prati napredak i razvoj svakog djeteta.

Period između dvije procjene treba biti najmanje šest mjeseci a najduže jedna godina, da bi se održao kontinuitet praćenja, napravile potrebne promjene i nastavilo raditi na vještinama prema potrebama svakog djeteta.

2. Grafikoni za praćenje razvoja i napredovanja kod djece

Grafikoni za praćenje razvoja i napredovanja kod djece predstavljaju alat na osnovu kojeg se može pratiti sa koliko je vještina dijete ušlo u program te koliko je vještina razvilo nakon perioda od najmanje 6 mjeseci u kojem se intenzivno radilo po individualnom edukativnom programu kreiranom na osnovu rezultata procjene. Ukupno ima tri grafikona: ukupan broj vještina, broj vještina po razvojnim oblastima i broj vještina po uzrastu. Grafiraju se samo one vještine koje za rezultat promatranja imaju + tj. vještine koje dijete ima u potpunosti razvijene. Grafikoni imaju za cilj da se na jednostavan i transparentan način prati napredovanje djeteta koje je obuhvaćeno programom.

3. Uputstvo za ispunjavanje grafikona

Uputstvo za ispunjavanje grafikona je kratko objašnjenje u kojem je navedeno kako se grafikoni ispunjavaju, broj vještina u vodiču prema tri podjele (ukupan broj vještina, broj vještina prema razvojnim oblastima i broj vještina prema uzrastu), te način raspodjele vještina koje se nalaze između dva uzrasna perioda.

4. Lista materijala potrebnih za procjenu

Lista materijala sadrži sve materijale koji su potrebni da bi se uradila procjena vještina po Vodiču 3-6, te je uz korištenje ove liste jednostavno napraviti set materijala koji su neophodni tokom procjene.

5. Bibliografija

Bibliografija predstavlja listu knjiga Havajskog profila za rano učenje koji su korišteni pri izradi Vodiča 3-6, a koje, uz korištenje HELP® ID broja, mogu poslužiti za dodatni rad kod kuće ili za proširivanje i prilagođavanje programa i programskih aktivnosti djetetu.

1. Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine - lista procjene

Procjena zasnovana na kurikulumu za rad sa djecom od treće do šeste godine

Ime i prezime _____ Datum rođenja _____

1. KOGNITIVNE VJEŠTINE								
Starost (godina i mjeseci)	Vještine/ponašanja (LTO)	Datum	RP ¹	Datum	RP	Razvoj vještine	HELP®ID broj	Vještina savladana - datum
2.6-3.4	IMITACIJA DVOSLOŽNIH I TROSLOŽNIH POKRETA					Imitira minimalno 10 kombinacija od dva i 10 kombinacija od tri pokreta tačnim redoslijedom kako su izvedene.	1.163	
2.4-3.0	MEHANIČKO BROJANJE					Broji do tri.	1.160	
4.0-5.0						Broji do 10 unaprijed i unazad.	1.211	
5.0-5.8						Broji do 20.	1.252	
5.10-6.6						Broji do 100.	1.300	
4.0-4.8	PRIČA PO NIZU SLIKA					Može ispravno poredati niz od tri slike i ispričati šta se na njima događa po redoslijedu.	1.203	
4.6-5.2						Može ispravno poredati niz od 4 slike i ispričati prikazanu priču.	1.236	

1 RP- rezultat posmatranja: + vještina je uočena tokom posmatranja; - vještina nije uočena tokom posmatranja; +/- vještina u razvoju.

4.10-6.0	IDENTIFIKACIJA I IMENOVANJE SLOVA					Dijete može pokazati, spariti i imenovati velika slova abecede/azbuke napisana na pojedinačnim karticama.	1.242	
5.0-6.0						Dijete može pokazati, spariti i imenovati mala slova abecede/azbuke napisana na pojedinačnim karticama.	1.257	
4.0-5.0	IDENTIFIKACIJA I IMENOVANJE BROJEVA					Dijete može pokazati, spariti i imenovati brojeve od 1 do 5.	1.209	
5.6-6.6						Dijete može pokazati, spariti i imenovati brojeve od 0 do 20.	1.292	
3.0-3.6	PREBROJAVANJE (KOLIČINA)					Prebrojava i određuje brojnost skupa od 1-4 predmeta.	1.174	
4.6-5.0						Prebrojava i određuje brojnost skupa do 10 predmeta.	1.235	
2.4-3.2	KOPIRANJE OBLIKA					Crta krug prema primjeru odrasle osobe.	1.161	
3.8-4.8						Crta kvadrat prema primjeru odrasle osobe.	1.193	
4.0-5.0						Crta trougao prema primjeru odrasle osobe.	1.210	
4.4-5.4						Crta romb prema primjeru odrasle osobe.	1.224	
5.0-5.8	PISANJE BROJEVA					Piše brojeve od 1-5.	1.251	
5.6-6.6						Piše brojeve do 20.	1.292	
5.0-6.0	PISANJE SLOVA					Kopira mala i velika slova abecede.	1.260	
5.2-6.0						Piše nekoliko slova (mala ili velika) po diktatu.	1.271	
5.8-6.6						Piše sva slova abecede (mala i velika) po diktatu.	1.294	

2. KOMUNIKACIJA								
Starost (godina i mjeseci)	Vještine/ponašanja (LTO)	Datum	RP	Datum	RP	Razvoj vještine	HELP®ID broj	Vještina savladana - datum
4.0-5.0	IDENTIFIKACIJA I IMENOVANJE BOJA					Dijete može spariti, pokazati i imenovati 5 boja na pojedinačnim karticama i u konkretnoj situaciji npr. odgovoriti na pitanje „Koje je boje tvoja majica?“ ili „Donesi mi crvenu loptu!“.		
5.0-6.0						Dijete može spariti, pokazati i imenovati sve boje na pojedinačnim karticama i u konkretnoj situaciji npr. odgovoriti na pitanje „Koje je boje ovaj sto?“ ili „Pokaži mi ljubičasti autić!“.		
4.0-5.0	IDENTIFIKACIJA I IMENOVANJE OBLIKA					Dijete može pokazati, spariti i imenovati geometrijske oblike na pojedinačnim karticama.		
5.0-6.0						Dijete zna pokazati i imenovati traženi oblik kada mu je prezentovano više oblika na jednom listu papiru/u slikovnici.		
4.0-5.0	KOMPARACIJA PRIDJEVA					Dijete može pokazati na zahtjev konkretni predmet ili sliku prema kompariranoj kvaliteti kada su mu prezentirana minimalno tri predmeta npr. Pokaži mi najmanju loptu! Ili Koja je lopta najveća? Ili Koja je lopta veća od ove?		
5.0-6.0						Dijete razumije i koristi komparacije npr. Auto je veliki ali je kamion_____ (veći). Ili Gumica za brisanje je mala, ali je kliker_____ (manji).		
5.0-6.0	PISANJE IMENA					Može kopirati svoje ime kada mu je ponuđen model.		
5.5-6.0						Može samostalno, sponatno ili na zahtjev, napisati svoje ime.		

Starost (godina i mjeseci)	Vještine/ponašanja (LTO)	Datum	RP	Datum	RP	Razvoj vještine	HELP®ID broj	Vještina savladana - datum
2.8-3.6	PROSTORNI ODNOSI					Prepoznaje položaje u prostoru sljedećim redom: u, izvan, na vrhu, na dnu.	2.104	
2.10-3.6						Prepoznaje položaj gore i dolje.	2.105	
4.0-5.0						Prepoznaje položaje ispred, iza, iznad, ispod.	2.150	
4.4-4.9						Prepoznaje položaje kraj, pokraj i pored.	2.155	
3.0-3.2	JEDNINA I MNOŽINA					Može odrediti jedninu i množinu prvo imenica, pa onda i glagola u oba pravca (stolica-stolice, trči-trče).	2.107	
3.0-3.4	IDENTIFIKACIJA PREDMETA					Imenuje najmanje 20 konkretnih predmeta i predmeta prikazanih na slici - odgovora na pitanje „Šta je ovo?“	2.121	
3.0-3.10	PRAĆENJE VOKALNIH KOMANDI					Izvršava dvije vokalne komande koje su logički povezane npr. Uzmi papir i stavi ga na sto.	2.106	
4.2-4.10						Izvršava 3 jednostavne, međusobno povezane vokalne komande npr. Uzmi čašu, naspi vode i napij se.	2.154	
4.5-5.0						Izvršava do 3 nepovezane vokalne komande tačnim redosljedom npr. upali svjetlo, baci smeće i donesi loptu.	2.157	

3.0-3.6	OPIS PREDMETA					Opisuje predmet jednom riječi ili dvočlanom imenskom sintagmom uz pomoć pitanja. („Šta je ovo?“ – „Auto“ ili „Veliki auto.“ Ili „Crveni auto.“ Ili „Moj auto.“)	2.116	
4.5-5.0						Opisuje svojstva konkretnih predmeta ili predmeta na slici korištenjem rečenica („To je veliki auto. Auto je crvene boje.“).	2.160	
3.0-4.0	IMENOVANJE RADNJI					Opisuje zamišljenu konkretnu situaciju pomoću glagola (npr. „Šta radiš kad si žedan?“ – „Pijem!“).	2.120	
3.0-4.0						Imenuje 10 radnji na slikama pomoću glagola npr. „Šta radi dječak na slici?“ – „Piše.“	1.168 2.125	
3.7-4.10						Opisuje radnju na slici ili u konkretnoj situaciji rečenicom uz korištenje sadašnjeg vremena npr. „Šta ja radim? – Ti crtaš flomasterima.“ Ili „Šta ona radi? – Ona se igra.“ Ili „Šta radi dječak na slici? – „Dječak se igra autićima.“	2.136	
4.0-4.5	PJESMICE UZ IMITACIJU POKRETA U VELIKOJ GRUPI					Pjeva pjesmice uz izvođenje pokreta koji mogu zahtijevati fine i grube motorne vještine.	1.210	
5.0-6.0	LOGICKI PAROVI					Dijete može odrediti dvije logički povezane stvari/pojave koje pripadaju uz neki pojam (npr. „Šta pripada uz ruku?“ – „Prsti i rukavica“ ili „Šta ide uz tanjir?“ – „Kašika i supa.“).	2.159	
5.0-6.0	FUNKCIJA PREDMETA					Prvo imenuje funkcije poznatih predmeta iz okruženja (npr. kašika, vrata i sl.), a kasnije se prelazi na apstraktnije predmete/pojave sa više funkcija (npr. biljka, kiša i sl.).	2.171	

5.5-5.10	IDENTIFIKACIJA INICIJALNOG I FINALNOG GLASA					Određuje inicijalni glas u najmanje tri riječi, od kojih dvije počinju istim glasom Npr. „Kojim glasom počinje riječ mama?“, „Kojim glasom počinje riječ most?“, „Kojim glasom počinje riječ beba?“.	2.178		
5.5-6.0						Određuje inicijalni i finalni glas u riječima koje počinu i završavaju različitim glasovima npr. „Kojim glasom počinje riječ mrkva?“, „Kojim glasom završava riječ mrkva?“ ili „Kojim glasom počinje riječ sunce?“, „Kojim glasom završava riječ sunce?“	2.180		
DODATNE VJEŠTINE/PROGRAMI									
4.5-5.0	SUPROTNOSTI					Dijete može pokazati, spariti i imenovati 20 suprotnih pojmova prikazanih na slikama.			
5.0-6.0						Dijete može vokalno imenovati 20 suprotnosti tj. odgovoriti na pitanje „Šta je suprotno od...?“.			
5.0-6.0	GLOBALNO ČITANJE					Dijete prepoznaje prvo jednosložne i dvosložne riječi a kasnije i višesložne. Riječi su napisane na karticama ili u knjizi/slikovnici (mama, babo/tata, ja, baka/nana, pas, kuća, seka i sl.).			
4.5-5.0	ANALIZA RIJEČI NA SLOGOVE I GLASOVE					Dijete rastavlja višesložne riječi na slogove uz pljeskanje u ritmu po broju slogova.			
5.0-6.0						Dijete rastavlja riječi na glasove uz pljeskanje u ritmu.			

4.5-5.0	GODIŠNJA DOBA					Dijete može imenovati godišnja doba na slici i u slikovnici.		
5.0-6.0						Dijete zna opisati dešavanja u prirodi i radnje ljudi u svakom godišnjem dobu (npr. Šta se dešava zimi? Zimi pada snijeg. Šta radimo zimi? Zimi se sankamo.)		
4.5-5.0	ZANIMANJA					Dijete može imenovati 20 zanimanja ljudi na slikama.		
5.0-6.0						Dijete zna opisati zanimanja tj. odgovoriti na pitanja npr. Šta radi obućar? Ko radi u apoteci? Gdje radi kuhar? Ko radi u domu zdravlja?		
5.0-6.0	DANI U SEDMICI					Dijete može nabrojati dane u sedmici pravilnim redoslijedom te zna koji je dan prije a koji poslije nekog dana.		
4.5-5.0	DOSTAVLJANJE VOKALNIH PORUKA					Prenošenje jednostavnih vokalnih poruka npr. „Reci Ameru da donese knjigu.“ „Zovni Jasnu.“		
5.0-6.0						Dijete može prenijeti složene i višestruke vokalne poruke npr. „Pitaj Jasnu gdje joj je lutka i reci Ameru da ide u kuhinju“.		

3. KRUPNA MOTORIKA								
Starost (godina i mjeseci)	Vještine/ponašanja (LTO)	Datum	RP	Datum	RP	Razvoj vještine	HELP®ID broj	Vještina savladana - datum
2.6-3.6	LOPTA					Hvata rukama veliku loptu bačenu sa udaljenosti 1,5 metara.	3.147	
3.0-3.8						Udara loptu o pod i hvata je.	3.152	
3.2-4.0						Pravi dva koraka i šutira nepomičnu loptu.	3.159	
3.8-4.5						Šutira veliku loptu koja se kreće direktno prema njemu/njoj.	3.163	
4.5-5.5						Baca loptu tri metra pokretom iznad ramena.	3.172	
3.0-3.8	ODRŽAVANJE RAVNOTEŽE					Stoji prvo na jednom pa na drugom stopalu.	3.148	
3.0-3.8						Održava ravnotežu na jednoj nozi sa rukama na kukovima.	3.149	
3.2-3.6						Stoji na prstima 10 sekundi.	3.155	
4.0-5.6						Ustaje iz ležećeg položaja bez gubljenja ravnoteže.	3.170	
4.4-5.4						Hoda 1,2 metra po gredi širokoj 10cm bez spadanja.	3.171	
4.6-5.8						Skače 3 m naprijed na jednoj nozi bez tuđe pomoći.	3.174	
5.0-6.0						Zadržava ravnotežu na pokretnoj podlozi (na gumenom disku itd.).	3.178	

3.0-3.8	HODANJE					Korača naprijed 4,5 metara između dvije paralelne linije.	3.150	
3.0-3.8						Hoda 3 metra, pri čemu gura ili vuče predmet nalik na kola.	3.151	
3.2-3.8						Korača 3 metra po liniji širokoj 10 cm.	3.157	
3.2-3.8						Hoda ivicom kruga prečnika 6 metara ne skrećući sa ivične linije.	3.158	
4.0-4.6						Korača 3 metra noseći predmet koji mu zaklanja pogled na pod.	3.168	
3.0-4.0	SILAŽENJE NIZ STEPENICE					Silazi niz stepenice objema nogama naizmjenično, bez pridržavanja za rukohvat.	3.153	
5.0-5.5						Silazi niz stepenice noseći neki predmet.	3.175	
3.0-4.0	SKAKANJE					Skače uvis najmanje 30 cm i dočekuje se na obje noge.	3.154	
3.2-3.6						Sastavljenih stopala skače sa najnižeg stepenika (visina stepenika 30 cm).	3.156	
3.4-4.0						Skače naprijed sastavljenih stopala i preskače 60 cm.	3.161	
5.0-6.0						Skakuće naprijed naizmjenično jednom pa drugom nogom najmanje četiri puta (npr. skok lijevo - skok desno četiri puta).	3.177	
3.8-4.7	TRČANJE					Prilikom trčanja mijenja pravac bez zaustavljanja.	3.164	
3.8-4.7						Pretrčava razdaljinu od 6 metara uz zaustavljanje i promjenu ritma.	3.165	
5.0-5.8						Trči stazom sa preprekama koje zaobilazi.	3.176	

4. FINA MOTORIKA								
Starost (godina i mjeseci)	Vještine/ponašanja (LTO)	Datum	RP	Datum	RP	Razvoj vještine	HELP® ID broj	Vještina savladana - datum
3.0-3.6	SLAGALICE					Sastavlja jednostavne slagalice od tri dijela sa ravnim ili zakrivljenim ivicama koje se umeću jedna u drugu.	4.94	
5.4-6.6						Sastavlja složenu slagalicu čiji se dijelovi uklapaju jedni u druge (10-12 dijelova).	4.124	
3.0-3.6	IGRA KOCKAMA (kocke koje se uklapaju npr. LEGO)					Pravi most od tri kocke.	4.95	
3.0-4.0						Gradi kulu sa više od 9 kocki bez pomoći.	4.97	
5.6-6.0						Gradi most od 5 kocki.	4.126	
3.6-4.2	IMITACIJA STRUKTURE- drvene kocke					Gradi strukturu prikazanu na slici (gleda u sliku) od maksimalno 7 kockica.	4.102	
5.10-6.6						Gradi strukturu prikazanu na slici koju je posmatralo određeno vrijeme (slika je sklonjena) od maksimalno 7 kocki.	4.127	

3.0-4.0	NIZANJE PO UZORKU					Niže perlice, kockice, male valjke prema jednostavnom uzorku. Dijete niže najmanje 8 perli na pertlu prema modelu koji je napravio edukator. Uzorak treba da bude npr. valjak-kuglica-valjak i sl.	4.98	
4.0-5.0						Niže perlice tako da reprodukuje uzorak prikazan na slici. Perle na uzorku se razlikuju po obliku i boji, maksimalno 12 perli.	4.112	
3.0-4.0	REZANJE MAKAZAMA					Siječe papir po zakrivljenoj liniji/krugu.	4.96	
4.0-5.2						Isjeca makazama mali kvadrat/trougao.	4.113	
4.10-5.1						Isjeca slike prema modelima osnovnih geometijskih oblika.	4.119	
5.0-5.6						Siječe makazama tkaninu/neki drugi materijal.	4.120	
5.4-6.6						Isjeca komplikovane slike po liniji.	4.123	
4.0-4.5		KOPIRANJE OBLIKA I LINIJA					Kopira kvadrat prema nacrtanom modelu.	4.107
4.4-5.0						Kopira dijagonalnu i cik-cak liniju prema nacrtanom modelu.	4.114	
4.0-5.0	CRTANJE					Crta kompletnu figuru čiča-Gliša sa osnovnim dijelovima tijela i detaljima (minimum pet osnovnih – npr. glava, vrat, trup, ruke, noge).	4.111	
4.5-5.2						Crta otisak svoje ruke na papiru.	4.116	
5.0-6.0						Crta sliku najmanje tri predmeta.	4.122	

5. SOCIJALNI RAZVOJ								
Starost (godina i mjeseci)	Vještine/ponašanja (LTO)	Datum	RP	Datum	RP	Razvoj vještine	HELP®ID broj	Vještina savladana - datum
2.6-3.0	LIČNE INFORMACIJE					Zna reći koliko ima godina.	5.95	
3.0-3.6						Zna reći ime prijatelja ili kućnog ljubimca.	5.104	
3.0-3.8						Zna reći imena braće i sestara.	5.108	
3.8-4.6						Kaže ime grada u kojem živi.	5.134	
4.4-5.2						Zna mjesec rođenja, ulicu i grad u kome živi i ime i prezime roditelja.	5.164 5.165 5.169	
4.10-5.6						Zna kompletnu adresu (ulicu, broj, grad) na kojoj živi i broj telefona.	5.179 5.181	
5.4-6.0						Zna reći datum rođenja.	5.200	
5.8-6.6						Zna mjesto i državu rođenja.	5.228	

2.6-3.2	IGRA				Igra se sa još jednim ili dvoje djece.	5.96	
3.0-3.4					Igra se sa odraslom osobom.	5.102	
3.0-3.8					Dijeli igračke sa drugom osobom.	5.112	
3.9-4.0					Igra se sa grupom od troje ili više djece.	5.135	
3.10-4.4					Dijeli igračke sa drugom djecom.	5.136	
4.0-5.0					Učestvuje u igri koja zahtijeva saradnju među djecom.	5.148	
3.0-3.4	POŠTIVANJE PRAVILA PONAŠANJA				Sjedi mirno dok sluša priče, gleda tv, sluša muziku i sl.	5.101	
3.4-4.4					Kaže „hvala“ u odgovarajućim situacijama. Kaže „molim vas“ kada nešto traži.	5.121	
3.7-4.0					Slijedi uputstva i sluša osobu od autoriteta.	5.132	
4.0-4.8					Poštuje pravila.	5.145	
4.8-5.2					Pridržava se definisanih pravila bez obzira da li je osoba od autoriteta tu ili ne.	5.177	
5.4-6.0					U odgovarajućim situacijama govori „izvinite.“	5.204	
5.5-6.0					Ponaša se u skladu sa društvenim pravilima u situacijama kada se igra ili radi.	5.210	
5.6-6.6					Dok se igra i radi ne ometa rad drugih.	5.220	

3.0-3.6	POZDRAVLJANJE					Odgovara na verbalne pozdrave i samo pozdravlja.	5.106	
3.5-4.0						Pozdravlja sa „zdravo“ i „doviđenja“ u odgovarajućim situacijama.	5.125	
3.1-3.6	ČEKANJE REDA					Učestvuje naizmjenično, kada dođe na red, u igri i aktivnostima.	5.118	
3.5-4.0						Čeka svoj red najmanje dva kruga.	5.124	
4.1-5.0						Sjedi na mjestu ili stoji u redu bez previše pomjeranja tokom aktivnosti.	5.159	
5.0-6.0	IGRE S PRAVILIMA					Igra se igara u grupi držeći se pravila.	5.190	
5.0-6.0						Igra jednostavne takmičarske igre koje se igraju na stolu (Bingo, Loto, Memorija).	5.191	
5.6-6.6						Igra teže igre koje traže poznavanje pravila (npr.igre kartama – UNO ili Crni Petar).	5.222	
5.8-6.6	LATERALIZACIJA					Pokazuje svoju lijevu i desnu ruku.	5.226	
5.8-6.6						Služi se konceptima lijeve i desne strane da bi uputilo druge osobe u konkretnim situacijama.	5.227	

6. SAMOPOMOĆ								
Starost (godina i mjeseci)	Vještine/ponašanja (LTO)	Datum	RP	Datum	RP	Razvoj vještine	HELP®ID broj	Vještina savladana - datum
2.6-3.6	SKIDANJE					Potpuno izuva cipele, pri čemu se i otpertlava i otkopčava nitne i kopče. Otkopčava rajfešlus i nitne na odjeći.	6.94 6.96	
3.2-3.6						Spušta pantalone od struka do stopala. Sa obje ruke skida odjeću koja se navlači odozgo i počinje da je povlači preko glave.	6.119 6.121	
3.4-4.0						Potpuno skida odjeću koja se navlači preko glave i odjeću koja se kopča sprijeda. Otkopčava dugmad na odjeći.	6.129 6.130 6.133	
4.6-5.2						Otkopčava sva zakopčavanja.	6.172	
2.6-3.6	WC RUTINA					Govori ili pokazuje da mora u toalet.	6.95	
3.4-4.8						Odlazi u toalet u redovnim intervalima bez pitanja. Rijetko mu se desi da vrši nuždu u gaće. Pere i briše ruke bez pomoći. Pravilno otkida toalet papir i pušta vodu nakon upotrebe toaleta.	6.131 6.139 6.142 6.154	
4.0-5.0						Samo se briše papirom nakon korištenja toaleta. Samo odlazi u toalet kako i kada treba i ne vrši nuždu u gaće.	6.160 6.167	
4.6-6.0						Ne zaboravlja da opere ruke nakon toaleta.	6.176	

3.0-3.6	OBLAČENJE					Provlači ruke kroz oba proreza na odjeći i povlači odjeću do ramena – odjeća se kopča sprijeda.	6.105 6.106	
3.0-3.8						Ispravno oblači majicu kratkih rukava i čarape.	6.111 6.112	
3.8-4.2						Pravilno oblači odjeću sa prednjim dijelovima naprijed a zadnjim pozadi.	6.140	
3.10-4.4						Uvlači ili ravna odjeću koja se kopča sprijeda.	6.144	
4.0-4.10						Zakopčava dugmad, povlači rajfešlus i oblači se samostalno.	6.151 6.161 6.166	
3.0-4.0	HRANJENJE					Jede služeći se kašikom i viljuškom uz malo prosipanja.	6.102 6.103	
3.0-4.0						Jede bez prosipanja i samo se služi za stolom sipajući hranu bez prosipanja.	6.113 6.114	
4.6-5.6						Uzima hranu koja se služi iz zajedničkog tanjira/zdjele, može namazati namaz nožem.	6.173 6.174	
5.6-6.6						Siječe pomoću noža i viljuške.	6.192	
3.1-3.6	PIJENJE					Pije vodu sa česme ili fontane koju je otvorila odrasla osoba.	6.117	
4.2-5.0						Pije vodu sa česme ili fontane bez pomoći odrasle osobe.	6.164	

3.0-4.0	OBUVANJE					Potpuno obuva cipele, može se desiti da ih obuje naopako.	6.115	
3.2-4.0						Obuva cipele na odgovarajuće noge.	6.124	
3.9-4.2						Zateže pertle tako što ih povlači vertikalno i horizontalno.	6.142	
5.0-5.8						Vezuje cipele korak po korak nakon pokazivanja.	6.181	
5.0-6.0						Pravilno uvlači pertle u cipele i zapertlava se.	6.185	
5.6-6.6						Vezuje pertle u mašnicu.	6.193	

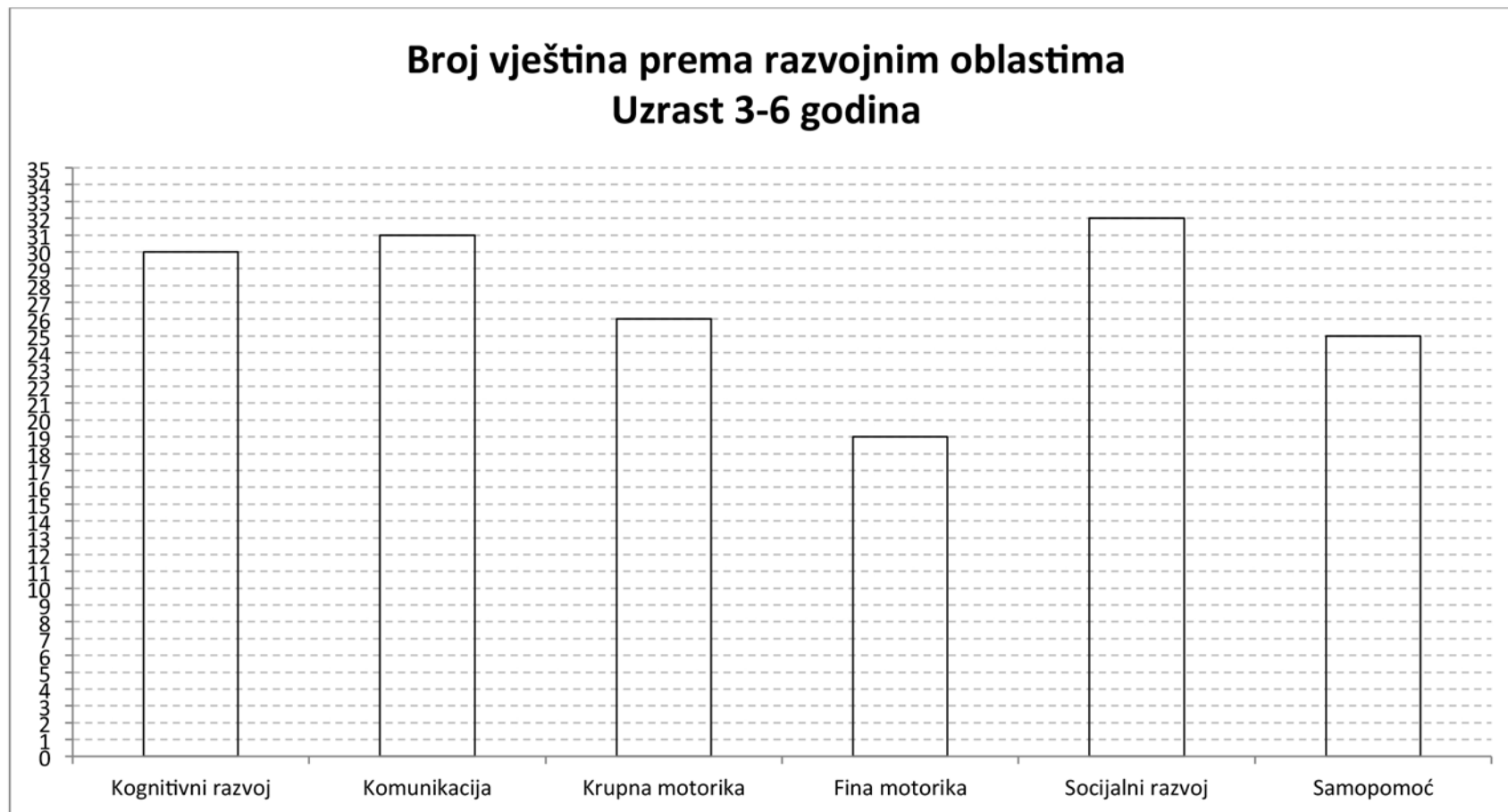
2. Grafikoni za praćenje razvoja i napredovanja kod djece

Ime i prezime djeteta _____

Inicijalna procjena – datum _____   Druga procjena – datum _____   Treća procjena – datum _____

Način ispunjavanja grafikona – odabrati boju za inicijalnu procjenu, prebrojati koliko vještina dijete ima na procjeni prema EDUS vodiču te obojiti stubac do tog broja odabranom bojom za inicijalnu procjenu. Za drugu i treću procjenu odabrati druge boje, te bojiti samo razliku između prethodne procjene i broja savladanih vještina na drugoj odnosno trećoj procjeni.

Ime i prezime djeteta _____

Inicijalna procjena – datum _____ Druga procjena – datum _____ Treća procjena – datum _____

Način ispunjavanja grafikona – odabrati boju za inicijalnu procjenu, prebrojati koliko vještina dijete ima na procjeni prema EDUS vodiču te obojiti stubac do tog broja odabranom bojom za inicijalnu procjenu. Za drugu i treću procjenu odabrati druge boje, te bojiti samo razliku između prethodne procjene i broja savladanih vještina na drugoj odnosno trećoj procjeni.

Ime i prezime djeteta _____

Inicijalna procjena – datum _____   Druga procjena – datum _____   Treća procjena – datum _____

Način ispunjavanja grafikona – odabrati boju za inicijalnu procjenu, prebrojati koliko vještina dijete ima na procjeni prema EDUS vodiču te obojiti stubac do tog broja odabranom bojom za inicijalnu procjenu. Za drugu i treću procjenu odabrati druge boje, te bojiti samo razliku između prethodne procjene i broja savladanih vještina na drugoj odnosno trećoj procjeni.

3. Uputstvo za ispunjavanje grafikona

1. Ukupan broj vještina u vodiču je 163.

2. Broj vještina prema razvojnim oblastima:

Kognitivne vještine – 30

Komunikacija – 31

Krupna motorika – 26

Fina motorika – 19

Socijalni razvoj – 32

Samopomoć – 25

3. Broj vještina prema uzrastu djeteta:

3-4 godine – 63

4-5 godina – 50

5-6 godina – 50

Vještine koje se nalaze između dva uzrasna perioda se svrstavaju na sljedeći način:	
Uzrast 3-4 godine	Uzrast 4-5 godina ²
<ol style="list-style-type: none"> 1. Šutira veliku loptu kada se kreće direktno prema njemu/njoj – HELP ID broj 3.163 2. Gradi strukturu prikazanu na slici (gleda u sliku) od maksimalno 7 kockica - HELP ID broj 4.102 3. Kaže ime grada u kojem živi - HELP ID broj 5.134 4. Dijeli igračke sa drugom djecom HELP ID broj - 5.136 5. Kaže „hvala“ u odgovarajućim situacijama. Kaže „molim vas“ kad nešto traži. - HELP ID broj 5.121 6. Odlazi u toalet u redovnim intervalima bez pitanja. - HELP ID broj 6.131, 6.139, 6.142, 6.154 7. Pravilno oblači odjeću sa prednjim dijelovima naprijed a zadnjim pozadi - HELP ID broj 6.140 8. Zateže pertle tako što ih povlači vertikalno ili horizontalno - HELP ID broj 6.142 	<ol style="list-style-type: none"> 1) 1.236 2) 1.193 3) 1.224 4) 2.136 5) 3.172 6) 3.170 7) 3.171 8) 3.174 9) 3.164 10) 3.165 11) 4.113 12) 4.119 13) 4.116 14) 5.164, 5.165, 5.169 15) 5.179, 5.181 16) 5.177 17) 6.172 18) 6.176 19) 6.144 20) 6.173, 6.174
Uzrast 5-6 godina	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dijete može pokazati, spariti i imenovati velika slova abecede napisana na pojedinačnim karticama - HELP ID broj 1.242 <p>* Sve vještine koje prelaze uzrast 6 godina svrstane su u ovu grupu.</p>	

2 Zbog velikog broja vještina navedeni samo HELP ID brojevi

4. Lista materijala potrebnih za procjenu		
KOGNITIVNE VJEŠTINE	Help ID	Naziv materijala
Priča po nizu slika	1.203 1.236	- Set za pričanje priče po nizu (3-5 slika)
Identifikacija i imenovanje slova	1. 242 1.257	- Abeceda/Azbuka velika i mala slova (set kartica 2D)
Identifikacija i imenovanje brojeva	1.209 1.292	- Brojevi (set kartica 2D)
Prebrojavanje (Količina)	1.174 1.235	- Set za sortiranje i prebrojavanje npr. gumene životinje, gumeno voće, drvene kockice i slično.
Kopiranje oblika	1.161 1.139 1.210 1.224	- Pakovanje debelih flomastera
Pisanje brojeva i slova	1.251 1.292 1.260 1.271 1.294	- Pakovanje debelih flomastera
<i>Dodatne vještine i programi</i>		
Identifikacija i imenovanje boja	-	- Boje (set kartica 2D)
Identifikacija i imenovanje oblika	-	- Oblici (set kartica 2D)
Komparacija pridjeva	-	- Suprotnosti (set kartica 2D)
Pisanje imena		- Pakovanje debelih flomastera

FINA MOTORIKA	Help ID	Naziv materijala
Slagalice	4.94 4.124	- Puzzle 4 dijela (međudobno povezani dijelovi) - Puzzle 10-12 dijelova (međudobno povezani dijelovi)
Igra kockama	4.95 4.97 4.126	- Set za imitaciju strukture (srednje kocke) - Set za imitaciju strukture (velike kocke)
Imitacija strukture	4.102 4.127	- Drvene kocke brojalice (sa predloščima za imitaciju strukture)
Nizanje po uzorku	4.98 4.112	- Velike perle - Srednje perle
Rezanje makazama	4.96 4.113 4.119 4.120 4.123	- Makaze
Kopiranje oblika i linija	4.107 4.114	- Pakovanje debelih flomastera
Crtanje	4.111 4.116 4.122	- Pakovanje debelih flomastera

GRUBA MOTORIKA	Help ID	Naziv materijala
Lopta	3.147 3.152 3.159 3.161 3.172	- Velika plastična lopta
Održavanje ravnoteže	3.178	- Gumeni disk
SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ	Help ID	Naziv materijala
Igra	5.148	- Jednostavna društvena igra npr. Memorija ili slično. - Složena društvena igra npr. Igre kartama UNO ili Crni Petar
Čekanje reda	5.118 5.124	- Jednostavna društvena igra npr. Memorija ili slično. - Složena društvena igra npr. Igre kartama UNO ili Crni Petar
Igre sa pravilima	5.190 5.191 5.222	- Jednostavna društvena igra npr. Memorija ili slično. - Složena društvena igra npr. Igre kartama UNO ili Crni Petar

KOMUNIKACIJA	Help ID	Naziv materijala
Identifikacija predmeta	2.121	- Vokalna Identifikacija predmeta (set kartica 2D)
Opis predmeta	2.116 2.160	- Vokalna Identifikacija predmeta (set kartica 2D)
Imenovanje radnji	1.168 1.125 2.136	- Radnje (set kartica 2D)
<i>Dodatne vještine i programi</i>	-	
Suprotnosti	-	- Suprotnosti (set kartica 2D)
Globalno čitanje	-	- Riječi (set kartica 2D)
Godišnja doba	-	- Godišnja doba (set kartica 2D)
Zanimanja	-	-Zanimanja (set kartica 2D)

5. Bibliografija

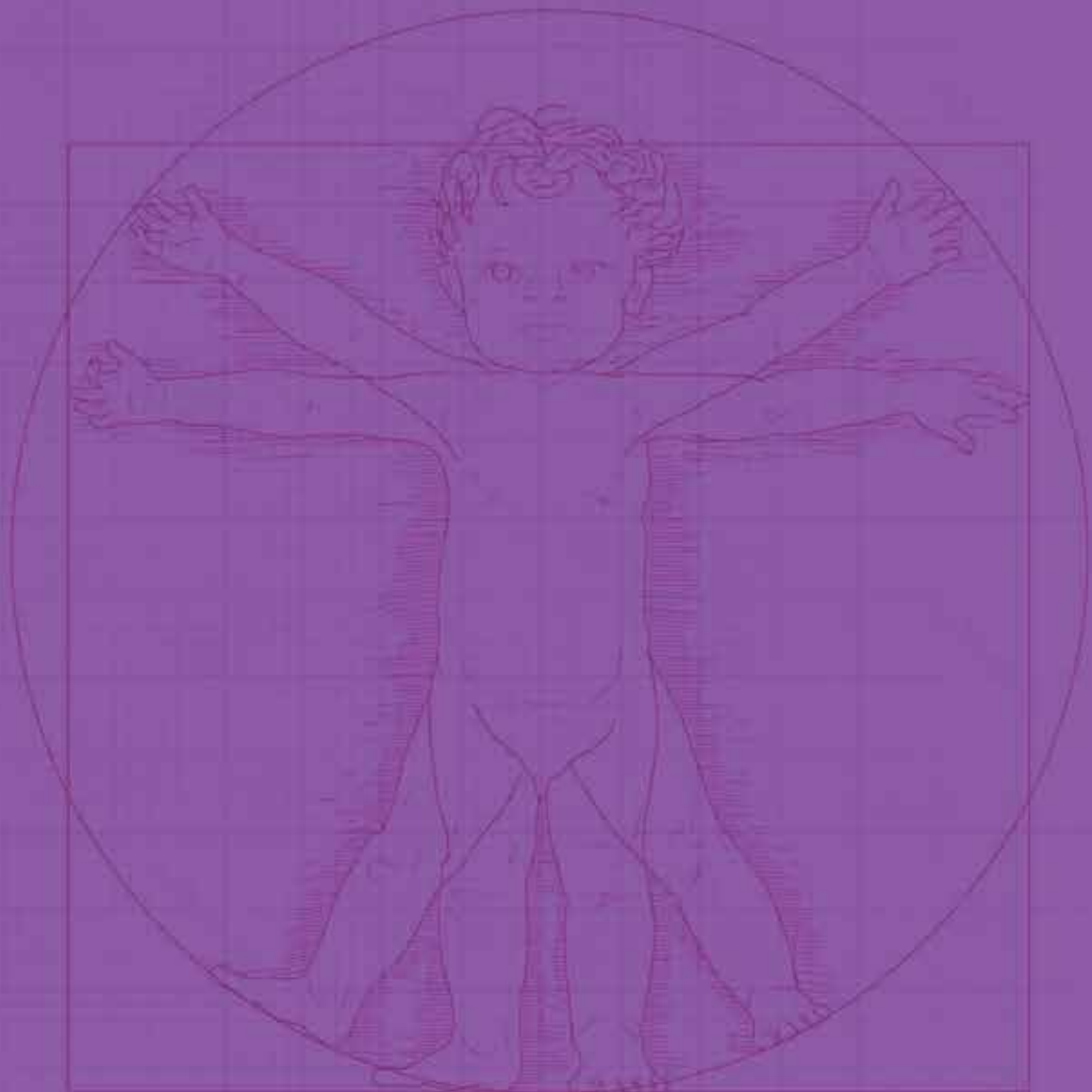
1. HELP za predškolsku djecu - Vodič za procjenu i program vaspitno-obrazovnog rada s djecom, VORT korporacija, 2005.
2. HELP za predškolski uzrast - Aktivnosti kod kuće, VORT korporacija, 2005.

Štampanje ove publikacije podržano kroz projekat
"Podrška trajnim rješenjima Revidirane strategije
za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma"
kojeg finansira Evropska unija

Sadržaj publikacije je odgovornost autora i ne odražava
zvanične stavove Evropske unije, UNHCR-a, UNICEF-a.

Support to durable solutions of
Revised Annex VII Dayton Peace
Agreement Implementation
Strategy

Podrška trajnim rješenjima
Revidirane strategije za provedbu
Aneksa VII Dejtonskog mirovnog
sporazuma

MY PLACE UNDER THE SUN
MOJE Mjesto POD SUNGEM

Ovaj projekat finansira Evropska unija

unicef
zajedno za djecu